

Sygn. akt *I ACa 101/22*

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 maja 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga

Sędziowie: Małgorzata Kaźmierczak

J. N.

Protokolant: sekr. sąd. Agnieszka Stawujak

po rozpoznaniu w dniu 22 maja 2023 r. w (...)

na rozprawie

sprawy z powództwa **P. S.**

przeciwko **M. K.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w (...)

z dnia 15 października 2021 r. sygn. akt I C 555/21

I. zmienia zaskarżony wyrok :

a) w pkt.1 w ten tylko sposób, że zasądzoną od pozwanego na rzecz powoda kwotę 16.000 (...) obniża do kwoty 10.400 (...) (dziesięć tysięcy cztery euro), a w pozostałym zakresie powództwo oddala,

b) w pkt.3 w ten sposób, że kosztami procesu obciąża strony po połowie i z tego tytułu zasądza od pozwanego na rzecz powoda 2.244 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych a koszty zastępstwa procesowego wzajemnie znosi,

c) w pkt.4 w ten sposób, że uchyla rozstrzygnięcie nadające rygor natychmiastowej wykonalności orzeczeniu o kosztach procesu co do kwoty 3.419,90 zł,

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanego 3.857 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Małgorzata Kaźmierczak Małgorzata Mazurkiewicz- Talaga Jacek Nowicki

I A Ca 101/22

UZASADNIENIE

W pozwie złożonym w dniu 8 lutego 2021 r. powód P. S. wniósł o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym i nakazanie pozwanemu M. K., aby zapłacił powodowi kwotę 20.000 (...)wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 4 czerwca 2019 r. do dnia zapłaty.

Ponadto powód wniósł o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

W dniu 16 lutego 2021 r. został wydany nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, zgodnie z żądaniem pozwu (k. 17). Odpis nakazu zapłaty prawidłowo doręczono pozwanemu 22 lutego 2021 r. (k. 24).

W ustawowym terminie pozwany wniósł sprzeciw, w którym zaskarżył nakaz zapłaty w całości domagając się oddalenia powództwa ponad kwotę 8.000 (...) i zasądzenia od powoda na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy :

1. Zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 16.000 (szesnaście tysięcy) (...) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 4 czerwca 2019 r. do dnia zapłaty;
2. w pozostałej części oddalił powództwo;
3. kosztami procesu obciążył strony stosunkowo – powoda w 20% i pozwanego w 80% i na tej podstawie zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 6.839,80 zł z tytułu zwrotu kosztów procesu.
4. wyrokowi w zakresie rozstrzygnięć zawartych: w pkt 1 w części zasądzającej należność główną 8.000 (...) oraz w pkt 3 w części zasądzającej koszty procesu w kwocie 3.419,90 zł, nadał rygor natychmiastowej wykonalności.

Podstawę rozstrzygnięcia sądu stanowiły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Powód P. S. i pozwany M. K. znają się od ponad 20 lat. Powód i pozwany mieszkali na sąsiednich osiedlach jako nastolatki. Aż do momentu sporu na tle pożyczki będącej przedmiotem niniejszego procesu pozostawali w bliskiej relacji koleżeńskiej.

W maju 2018 r. pozwany zadzwonił do powoda informując go o chęci rozwinięcia funkcjonującego już biznesu dotyczącego rynku motoryzacyjnego. Pozwany wyjaśnił, że początkowo działalność prowadzona była na terenie (...) i miała być kontynuowana w (...). W związku z tym poprosił powoda o udzielenie pożyczki pieniężnej w (...) na powyższy cel, proponując wysokie oprocentowanie 2% miesięcznie. Pieniądze z pożyczki miałyby być przeznaczone na zakup części samochodowych na terenie (...). Jednocześnie pozwany nalegał na szybkie podjęcie decyzji przez powoda. Pozwany wiedział, że powód dysponował w tamtym czasie oszczędnościami na zakup działki budowlanej. Powód darzył pozwanego zaufaniem z uwagi na koleżeńską relację łączącą strony od wielu lat. Po kilku dniach poinformował telefonicznie pozwanego, że może mu pożyczyć 20.000 (...)

W 2018 r. pozwany poinformował również wspólnego kolegę stron - A. G. (1) – o możliwości zainwestowania pieniędzy w interes na zasadzie pożyczki pieniężnej oprocentowanej na lepszych warunkach niż standardowe pożyczki.

Powód nie dysponował oszczędnościami w walucie (...). W celu zrealizowania pożyczki w dniu 21 maja 2018 r. zakupił za swoje oszczędności kwotę 18.098,84 (...), a następnie 29 maja 2018 r. wypłacił ze swojego konta 19.900 (...). Brakującą różnicę do kwoty 20.000 (...) powód posiadał w domu.

W dniu 3 czerwca 2018 r. powód i pozwany spotkali się na parkingu w okolicach W.. Nie było świadków tego spotkania. Strony ustnie uzgodniły, że powód pożyczy pozwanemu 20.000 (...) na okres 1 roku z zastrzeżeniem wynagrodzenia dla powoda w wysokości 2% od pożyczonej kwoty miesięcznie, tj. 400 (...) miesięcznie. Powód przekazał pozwanemu w samochodzie gotówką 20.000 (...). Umowa nie przewidywała ratalnej spłaty. Jednocześnie strony ustaliły, że

wynagrodzenie (nazywane przez strony prowizją) będzie płatne raz na trzy miesiące za okres trzech miesięcy w łącznej kwocie 1.200 (...) (3 x 400 (...)) i w tym celu strony spotkają się w ich rodzinnym mieście T. lub w P.. Pozwany zaoferował powodowi tak wysokie wynagrodzenie za udzieloną pożyczkę z uwagi na zawarcie umowy w bardzo krótkim czasie od zwrócenia się do powoda z prośbą o pożyczkę i brak pośrednictwa banku. Powód i pozwany nie spisali wszystkich postanowień umowy pożyczki na piśmie. Pozwany w samochodzie, w obecności powoda, sporządził dokument, w którym oświadczył, że pożyczył od powoda kwotę 20.000 (...) na okres jednego roku i podpisał się swoim imieniem i nazwiskiem. Powód działał w zaufaniu do pozwanego z uwagi na łączące ich stosunki koleżeńskie i nie wymagał uzupełnienia pisemnego potwierdzenia udzielenia pożyczki o zapis dotyczący odsetek umownych.

W listopadzie 2019 r. pozwany zwrócił się do powoda z prośbą o kolejną pożyczkę wyjaśniając, że interes dobrze się rozwija i chciałaby zainwestować większą kwotę. Powód zgodził się pożyczyć pozwanemu ponownie 20.000 (...) z wynagrodzeniem dla powoda 2% miesięcznie od pożyczonej kwoty. Powód nie dysponował oszczędnościami w walucie (...) na kolejną pożyczkę. W celu zrealizowania pożyczki zakupił za swoje oszczędności w dniu 8 listopada 2018 r. kwotę 17.568,84 (...), a następnie w dniu 15 listopada 2018 r. wypłacił ze swojego konta 17.500 (...). Brakującą różnicę do kwoty 20.000 (...) powód posiadał w domu.

Strony spotkały się w P. ok. 18-19 listopada 2018 r. niedaleko centrum. W samochodzie powód przekazał pozwanemu gotówką 20.000 (...). Nie doszło do spisania umowy, ani pokwitowania. Strony ustaliły, że prowizja wyniesie 2% miesięcznie, a kwota pożyczki zostanie zwrócona powodowi do końca czerwca 2019 r. Umowa nie przewidywała ratalnej spłaty.

Łącznie z tytułu dwóch umów pożyczek pozwany zapłacił powodowi 9.600 (...) – dwa razy po 1.200 (...) z tytułu odsetek umownych i trzy razy po 2.400 (...) z tytułu odsetek umownych. Powód nie wystawiał pozwanemu żadnych pokwitowań za przyjmowane wpłaty.

Kwoty 2.400 (...)powód wpłacił na swoje konto w dniach 10 kwietnia 2019 r., 12 czerwca 2019 r. i 20 września 2019 r. Wpłaty zostały każdorazowo powiększone przez posiadane przez powoda środki w kwotach po 50 (...).

W czerwcu 2019 r. powód zwrócił się do pozwanego z prośbą o całkowite rozliczenie obu pożyczek. Pozwany odpowiedział, że musi zatrzymać pieniądze w obrocie, ale nie podał do kiedy. Powód zgodził się z uwagi na korzystną prowizję. Strony spotkały się we wrześniu 2019 r. Pozwany zadeklarował wówczas, że do końca stycznia 2020 r. odda powodowi całą kwotę. W styczniu 2020 r. powód był zainteresowany zakupem działki budowlanej w okolicach K.. Zależało mu na zwrocie pożyczek w celu zakupu działki. W styczniu 2020 r. pozwany ponownie przesunął termin zwrotu pożyczki na luty 2020 r. Następnie co miesiąc pozwany deklarował, że odda pieniądze za miesiąc. W lutym lub marcu 2020 r. odbyła się impreza urodzinowa z okazji 40. urodzin pozwanego. Powód został zaproszony na to przyjęcie. Pozwany prosił, aby powód zjawił się na urodzinach, zapewniając, że powód jest dla niego ważną osobą. Zapraszając powoda na urodziny pozwany wyjaśnił, że ma trudną sytuację finansową, a oprócz pożyczek u powoda posiada zadłużenie ok. 100.000 zł u innej osoby. Jednocześnie poprosił powoda, aby nie informował o pożyczkach żony pozwanego, która była wtedy w ciąży. Pozwany nie chciał stresować żony swoim zadłużeniem.

W czerwcu 2020 r. w trakcie rozmowy telefonicznej z pozwanym powód zażądał od pozwanego zapłaty kary 5.000 (...) za każdy miesiąc opóźnienia w zwrocie pożyczki plus 4% prowizji od kwoty obu pożyczek. Pozwany rozłączył się po tym żądaniu i nie odbierał późniejszych telefonów od powoda. W lipcu 2020 r. powód odwiedził pozwanego w jego domu. Pozwany ponownie zadeklarował, że odda pieniądze. Po tym spotkaniu pozwany nie odbierał telefonów. W dniu 6 września 2020 r. powód ponownie udał się do domu pozwanego. Został jego żoną, która wyjaśniła, że pozwany przebywa w (...). Powód poinformował żonę pozwanego o zadłużeniu pozwanego wobec powoda na kwotę ok. 200.000 zł. Żona pozwanego powiedziała, że nic jej nie wiadomo na ten temat. Po 6 września 2020 r. powód nie miał kontaktu z pozwanym ani jego żoną do czasu rozprawy w niniejszym procesie. W międzyczasie powód przypominał pozwanemu poprzez sms-y o wyliczonej kwocie zadłużenia na dzień 1 lipca 2020 r. oraz o doliczaniu 4% odsetek.

Po wrześniu 2020 r. powód złożył zawiadomienie do Prokuratury w związku z niedochowaniem terminu zwrotu pożyczek przez pozwanego. Pozwanemu nie postanowiono zarzutów.

Pozwany od 22 lipca 2015 r. prowadzi jednoosobową działalność gospodarczą w zakresie usług elektryka pod nazwą (...) na terenie W. (...)

Sąd uwzględnił dokumenty prywatne i urzędowe powołane powyżej. W toku procesu żadna ze stron nie zakwestionowała tych dokumentów, a brak było podstaw, aby uczynić to z urzędu. Żadna ze stron nie zaprzeczyła autentyczności przedstawionych dokumentów.

Sąd zakwestionował dokument prywatny sporządzony przez pozwanego, a zawierający zestawienie kwot oddanych powodowi z tytułu umowy pożyczki z 3 czerwca 2018 r. (k. 36). Zestawienie to pozostawało w sprzeczności z wiarygodnymi zeznaniami powoda, w świetle których pozwany dokonał 5 wpłat, przy czym 2 pierwsze wpłaty obejmowały kwoty po 1.200 (...), a 3 kolejne po 2.400 (...). Pozwany stanowczo przeczył w toku procesu, aby strony zastrzegły wynagrodzenie od umowy pożyczki w wysokości 2% od kwoty kapitału. Jednocześnie jednak nie potrafił przekonująco wyjaśnić dlaczego w takiej sytuacji dokonywał ratalnych wpłat po 2.400 (...), skoro strony nie uzgodniły spłaty pożyczki w ratach. Okoliczności dotyczące obu umów pożyczek przedstawione przez powoda były w pełni spójne i logiczne, a nadto korespondowały z zebranymi w sprawie dokumentami i zeznaniami świadka. Zgodnie z ogólną regułą ciężaru dowodu wyrażoną w art. 6 k.c. to pozwanego obciążał dowód wykazania, że zwrócił pożyczkę w kwocie 12.000 (...). W sytuacji zakwestionowania przez powoda tego twierdzenia, dokument sporządzony przez pozwanego z zestawieniem zwróconych kwot należało zweryfikować. Mając na uwadze twierdzenia i zeznania powoda, w których przyznał fakt łącznej wpłaty przez pozwanego kwoty 9.600 (...), Sąd uznał, że zestawienie na k. 36 akt zasługuje na wiarę jedynie częściowo – co do faktu oddania powodowi kwoty 9.600 (...). W pozostałym zakresie dokument ten uznano za niewiarygodny. Pozwany nie przedstawił pokwitowań wpłat wystawionych przez powoda. Nie zabezpieczył zatem należycie swoich interesów. Nie zaoferował również innych dowodów, które potwierdziłyby fakt przekazania powodowi kwoty 12.000 (...) z tytułu umowy pożyczki z 3 czerwca 2018 r. Negatywne konsekwencje tego stanu rzeczy obciążały pozwanego stosownie do ogólnej reguły art. 6 k.c.

Za w pełni wiarygodne uznano zeznania świadka A. G. (1). Zeznania te były spójne, logiczne i w pełni obiektywne. Świadek nakreślił relacje łączące go ze stronami procesu i wyraźnie wskazał, o których faktach wiadomo mu z przekazu powoda. Ponadto zeznania świadka korespondowały z przedłożonymi dokumentami oraz zeznaniami powoda. Istotne znaczenie miało to, że w świetle zeznań A. G. (1), pozwany informował go o możliwości zainwestowania pieniędzy w interes, przy oprocentowaniu pożyczki na lepszych warunkach niż standardowe. Zeznania świadka były również prawdopodobne w świetle zasad doświadczenia życiowego. Brak było podstaw, aby kwestionować jego wiarygodność w jakimkolwiek zakresie.

Dowód z nagrania rozmowy na płycie CD przedłożonej przez powoda okazał się nieistotny dla rozstrzygnięcia z uwagi na bardzo złą jakość nagrania i brak możliwości ustalenia treści nagranej rozmowy.

Zeznania powoda zasługiwały w całości na wiarę. Były one spójne, logiczne i obiektywne, a nadto korespondowały z zebranymi w sprawie dokumentami i wiarygodnymi zeznaniami świadka A. G. (1). Ponadto były prawdopodobne w świetle zasad doświadczenia życiowego. Zeznania powoda znajdowały potwierdzenie w szczególności w pisemnym potwierdzeniu zawarcia umowy pożyczki z dnia 3 czerwca 2018 r. oraz w historii z rachunku bankowego powoda, w świetle której w maju 2018 r. i listopadzie 2018 r. powód zakupił kwoty (...) odpowiadające niemal w całości kwotom udzielonych pożyczek, a następnie wypłacił je ze swojego konta w celu przekazania pozwanemu. Całość faktów przedstawionych przez powoda w powiązaniu z przedłożonymi przez niego dokumentami układała się w logiczną całość. Pozwany nie zdołał skutecznie zakwestionować zeznań powoda, które co do zasadniczych faktów zostały potwierdzone wiarygodnymi zeznaniami świadka A. G. (1). Trudno znaleźć argumenty, dla których świadek ten miałby zeznawać nieprawdę na korzyść powoda. A. G. (1) wyjaśnił, że przyjaźni się zarówno z powodem, jak i z pozwanym, a nadto nie pozostaje w konflikcie z żadną ze stron. W pełni obiektywnie wyjaśnił, że wiedzę o pożyczkach na łączną kwotę 40.000 (...) posiada od powoda. Jednak co istotne, świadek potwierdził w swoich zeznaniach

fakt informowania go w 2018 r. bezpośrednio przez pozwanego o zamiarze inwestowania w interes i możliwości oprocentowania pożyczanych pozwanemu pieniędzy na bardzo dobrych warunkach. Zeznania świadka A. G. (1) w powiązaniu z dokumentami przedłożonymi przez powoda czyniły wiarygodnymi jego zeznania.

Sąd zakwestionował zeznania pozwanego w zakresie, w jakim pozostawały w sprzeczności z zeznaniami powoda i świadka A. G. (1). Sąd nie dał wiary zeznaniom pozwanego, zgodnie z którymi strony zawarły tylko jedną umowę pożyczki. Przeczyły temu wiarygodne zeznania powoda i świadka oraz potwierdzenia dwukrotnego zakupu waluty (...) i dwukrotnej wypłaty tej waluty z konta powoda – w maju 2018 r. i listopadzie 2018 r. W świetle wieloletniej, przyjaźnielskiej relacji powoda i pozwanego nie budziło wątpliwości zaufanie, jakim powód darzył pozwanego i związany z tym brak pisemnej formy drugiej umowy pożyczki.

Za niewiarygodne uznano również zeznania pozwanego w zakresie celu, na jaki pożyczył pieniądze od powoda. Pozwany zeznał, że potrzebował pieniędzy na zakup materiałów budowlanych domu budowanego na nieruchomości stanowiącej majątek odrębny jego żony. Jednocześnie wyjaśnił, że kredyt w kwocie 400.000 zł na budowę domu zaciągnęła jego żona, a budowa rozpoczęła się w lipcu 2018 r. W tym kontekście za niewiarygodne uznano zeznania pozwanego, iż już w maju 2018 r. pozwany zamierzał pożyczyć pieniądze na budowę domu, która jeszcze wtedy się nie rozpoczęła i trudno było zatem przewidzieć, że konieczne będą dodatkowe środki. Szacując wysokość wnioskowanego kredytu dostosowuje się go do kosztorysu budowy z uwzględnieniem posiadanego wkładu własnego. Trudno zatem przyjąć, że już w maju 2018 r. pozwany zakładał brak środków na budowę domu. Ponadto jak zeznał pozwany, w małżeństwie jego i żony panuje ustrój rozdzielności majątkowej, a żona nie sygnalizowała mu braku środków na budowę domu. Wręcz przeciwnie, pozwany zeznał, że żona dysponowała oszczędnościami na budowę domu, ale wysokość tych oszczędności nie była mu znana.

Za niewiarygodne należało również uznać zeznania pozwanego, zgodnie z którymi powód zadeklarował, że dysponuje kwotą 20.000 (...), którą może pożyczyć pozwanemu. Jak wynika z potwierdzeń zakupu waluty przedłożonych przez powoda, nie posiadał on tej waluty i musiał ją zakupić za posiadane złotówki, a następnie dokonać wypłaty kwoty w (...) aby pożyczyć ją pozwanemu.

Sąd nie dał również wiary zeznaniom pozwanego, w świetle których strony nie ustaliły wynagrodzenia w wysokości 2% miesięcznie od kapitału każdej pożyczki. Pozostawały one w sprzeczności z wiarygodnymi zeznaniami powoda, świadka A. G. (1) oraz wpłatami dokonywanymi okresowo przez pozwanego. Jak wynika z wiarygodnych zeznań powoda, umowa nie przewidywała ratalnej spłaty. Ponadto 3 wpłaty dokonane przez pozwanego w wysokości 2.400 (...) odpowiadają 2% prowizji od każdej pożyczki za okres 3 miesięcy, zgodnie z wiarygodnymi zeznaniami powoda (400 (...) x 3 mce x 2 umowy pożyczki).

Za niewiarygodne uznano również zeznania pozwanego w części dotyczącej łącznej kwoty oddanej pożyczki. Twierdzenia pozwanego co do zwrotu 12.000 (...) były sporne i nie zostały wykazane przez pozwanego. Pisemne zestawienie wpłat sporządzone przez pozwanego zostało zakwestionowane przez powoda i Sąd nie dał mu w całości wiary z przyczyn omówionych powyżej przy ocenie dokumentów.

Zeznania pozwanego, w których zaprzeczał przeprowadzonej rozmowie z A. G. (1) na temat rozkręcania interesu pozostawały w sprzeczności z wiarygodnymi zeznaniami tego świadka i powoda, a w konsekwencji uznano je również za niewiarygodne. Zamiaru prowadzenia interesu w dziedzinie motoryzacji nie wykluczał w żaden sposób fakt zarejestrowania firmy i działalności gospodarczej na terenie (...)

W pozostałym, niewielkim zakresie, zeznania pozwanego zasługiwały na wiarę, bowiem były zgodne z wiarygodnymi zeznaniami świadka i powoda oraz zebranych wiarygodnymi dokumentami.

Sąd pominął dowód zgłoszony przez powoda w odpowiedzi na sprzeciw w pkt 3 (k. 47) bowiem okoliczności, na jakie został zgłoszony ten dowód zostały ustalone zgodnie z twierdzeniami powoda na podstawie jego zeznań oraz zeznań

świadka A. G. (1). Zwrócenie się przez Sąd o wnioskiwane przez powoda dokumenty zmierzałoby do nieuzasadnionego przedłużenia postępowania.

Powództwo w ocenie Sądu Okręgowego było w przeważającej części zasadne.

Powód domagał się od zapłaty kwoty 20.000 (...) z tytułu niezwróconego kapitału z umowy pożyczki zawartej przez strony w dniu 3 czerwca 2018 r. na okres roku.

Zgodnie z art. 720 § 1 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego pożyczkę określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

W myśl art. 720 § 2 k.c. pożyczka, której wartość przekracza tysiąc złotych wymaga formy dokumentowej. Jest to zastrzeżenie formy wyłącznie dla celów dowodowych (ad probationem). Oznacza to, że umowa pożyczki może być skutecznie zawarta w dowolnej formie, także w sposób dorozumiany (per facta concludentia), zaś niedochowanie formy dokumentowej w wypadku pożyczki o wartości przekraczającej 1000 złotych, nie skutkuje nieważnością umowy pożyczki, a jedynie ograniczeniami dowodowymi wynikającymi z art. 74 k.c. W świetle art. 74 § 2 k.c. wskazane w nim ograniczenia dowodowe nie występują, jeżeli fakt dokonania czynności prawnej będzie uprawdopodobniony za pomocą dokumentu. W przepisie tym mowa jest o tzw. początku dowodu, którym może być każdy dokument wskazujący bądź to bezpośrednio bądź pośrednio, że dokonano danej czynności prawnej. W szczególności uznaje się, że dowód przelewu na konto stanowi uprawdopodobnienie faktu zawarcia i dokonania wskazywanej przez strony umowy pożyczki za pomocą dokumentu (wyr. SN z 19.1.2018 r., I CSK 182/17, L.; tak też wyr. SA w (...) z 19.7.2019 r., V ACa 257/19, L.). Początkiem dowodu umowy pożyczki może być pisemne potwierdzenie przekazania kwoty pieniężnej (wyr. SA w (...) z 26.2.2016 r., I ACa 1676/15, L.).

Kwota pożyczki pieniężnej może być wyrażona w walucie polskiej lub obcej, a zastosowanie znajdzie wówczas art. 358 k.c. (por. wyrok SA w (...) z 28.6.2016 r., (...) L.).

W kodeksowym ujęciu umowa pożyczki jest czynnością prawną nieodpłatną (co odróżnia ją od umowy kredytu, która – zgodnie z art. 69 ust. 1 PrBank – ma charakter odpłatny), jednak strony mogą zawrzeć umowę odpłatną zastrzegając w umowie wynagrodzenie na rzecz dającego pożyczkę, w szczególności – ale nie wyłącznie – w postaci odsetek kapitałowych (zwykłych) – art. 359 k.c. W doktrynie podkreśla się, że nieuzasadnione jest stawianie wymagań, aby postanowienie o wynagrodzeniu (np. odsetkach) w umowie pożyczki było jednoznaczne i wyrażone wprost, ponieważ do wykładni oświadczeń woli stron w tym zakresie, tak jak w przypadku innych postanowień umowy, znajdują zastosowanie dyrektywy interpretacyjne wyrażone w art. 65 § 1 i 2 k.c. (A. Janiak, M. Janiak, w: Gutowski, Komentarz, t. III, 2019, art. 720, Nb 28; J. Gołaczyński, w: Gniewek, Machnikowski, Komentarz, 2019, art. 720, Nb 7; W. Popiołek, w: Pietrzykowski, Komentarz, t. II, 2018, art. 720, Nb 7; R. Morek, w: Osajda, Komentarz KC, Legalis 2020, ed. 26, art. 720, Nt 22). W praktyce wynagrodzenie przybiera najczęściej postać odsetek od pożyczonego kapitału.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe pozwoliło na ustalenie, że strony zawarły dwie umowy pożyczki – 3 czerwca 2018 r. i około 18-19 listopada 2018 r., na mocy których powód pożyczył pozwanemu za każdym razem kwotę 20.000 (...). Pierwsza pożyczka została udzielona na okres roku tj. od 3 czerwca 2018 r. do 3 czerwca 2019 r., a druga na krótszy okres – do końca czerwca 2019 r. Jednocześnie strony ustaliły wynagrodzenie w postaci odsetek kapitałowych w wysokości 2% od kwoty kapitału. Fakt zawarcia pierwszej umowy został uprawdopodobniony za pomocą pisemnego potwierdzenia zawarcia umowy sporządzonego w dniu 3 czerwca 2018 r. przez pozwanego, a fakt drugiej umowy został uprawdopodobniony potwierdzeniem zakupu waluty (...) przez powoda i wypłaty gotówki (...) z konta powoda w listopadzie 2018 r.

Powód domagał się w niniejszym procesie zwrotu kapitału 20.000 (...) z pierwszej umowy pożyczki, zawartej 3 czerwca 2018 r. Pomimo to, ustalenia dotyczące obu umów pożyczek były niezbędne dla oceny zasadności roszczenia powoda. Z wiarygodnych zeznań powoda wynikało, że strony uzgodniły okresową zapłatę odsetek umownych należnych w wysokości 400 (...) od każdej pożyczki, tj. co trzy miesiące po 1.200 (...). Powód zaliczał wpłaty pozwanego po 1.200 (...) na poczet należnych odsetek kapitałowych od każdej pożyczki. Powód był do uprawniony w świetle art. 451 § 1 k.c.

Jednocześnie powód wykazał, że pozwany dokonał 5 wpłat – 2 pierwszych po zawarciu pierwszej pożyczki w kwotach po 1.200 (...) i 3 kolejnych po zawarciu drugiej pożyczki w kwotach po 2.400 (...) (po 1.200 (...) na poczet każdej umowy). Z zeznań powoda wynika, że na poczet pierwszej umowy z 3 czerwca 2018 r., objętej pozwem inicjującym niniejsze postępowanie, zaliczył 6.000 (...) na poczet odsetek kapitałowych należnych od tej pożyczki. Pozwany nie wykazał, aby dokonał wyższej wpłaty na poczet obu umów pożyczki.

Okoliczność, że odsetki kapitałowe zostały określone przez strony na poziomie wyższym niż maksymalne odsetki umowne nie stanowi o nieważności umowy, a jedynie skutkuje tym, że należne odsetki kapitałowe zostają ograniczone do poziomu odsetek maksymalnych (art. 359 § 2⁽¹⁾ w zw. z art. 359 § 2⁽²⁾ k.c.). Wysokość umownych odsetek maksymalnych w 2018 r. wyniosła 10% rocznie, czyli 2.000 (...) rocznie w przypadku umowy pożyczki z 3 czerwca 2018 r. Powód nie wykazał, że wynagrodzenie w postaci odsetek kapitałowych w przypadku tej umowy zostało ustalone na okres przekraczający okres pożyczki. W tym zakresie ciężar dowodu obciążał powoda, zgodnie z ogólną regułą art. 6 k.c. W związku z tym należało przyjąć, że odsetki umowne stanowiące wynagrodzenie za korzystanie z kapitału pożyczki zostały zastrzeżone za okres do wymagalności wierzytelności o zwrot pożyczki tj. do 3 czerwca 2019 r. W konsekwencji Sąd nie podzielił stanowiska powoda, zgodnie z którym obowiązek zapłaty odsetek kapitałowych rozciąga się również na okres opóźnienia w spłacie wymagalnej należności pieniężnej czyli na okres następujący po bezskutecznym upływie uzgodnionego przez strony terminu zwrotu pożyczki. W konsekwencji za okres opóźnienia w spłacie pożyczki (kapitału pożyczki) pożyczkodawcy należą się jedynie odsetki ustawowe za opóźnienie (art. 481 k.c.). Odsetki te należą się wierzycielowi nawet w braku stosownego zastrzeżenia umownego. Z powyższymi rozważaniami korespondowało stanowisko powoda, który w pozwie żądał ustawowych odsetek za opóźnienie od kwoty 20.000 (...) od dnia 4 czerwca 2019 r. tj. następnego po dniu wymagalności roszczenia o zwrot pożyczki.

Mając powyższe na uwadze, należało stwierdzić, że pozwany na podstawie umowy pożyczki z dnia 3 czerwca 2018 r. powinien zwrócić powodowi kapitał w kwocie 20.000 (...) oraz wynagrodzenie w postaci odsetek kapitałowych w kwocie 2.000 (...). Pozwany na poczet pierwszej umowy pożyczki wpłacił 6.000 (...) co pokryło 2.000 (...) odsetek kapitałowych oraz 4.000 (...) kapitału. W związku z tym należało zasądzić od pozwanego na rzecz powoda brakującą kwotę 16.000 (...)

W związku z powyższym orzeczono jak w pkt 1 wyroku.

O odsetkach ustawowych za opóźnienie orzeczono na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. Pozwany pozostaje w opóźnieniu w zapłacie brakującej kwoty kapitału od 4 czerwca 2019 r. co uzasadniało zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od tej daty, zgodnie z żądaniem pozwu.

W pozostałej części powództwo jako niezasadne podlegało oddaleniu – pkt 2 wyroku,.

O kosztach procesu orzeczono w pkt 3 wyroku na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c., rozdzielając je między strony stosownie do wyniku procesu. Powód wygrał proces w 80%, co uzasadniało obciążenie pozwanego kosztami w 80%, a powoda w 20%.

W okolicznościach sprawy brak było podstaw do zastosowania art. 101 k.p.c. Pomimo częściowego uznania powództwa pozwany powinien zwrócić powodowi koszty procesu w 80% bowiem zobowiązanie pozwanego do zwrotu pożyczki miało charakter terminowy. Pozwany wiedział zatem o roszczeniu powoda, gdyż był świadomy obowiązku zwrotu pożyczki do 3 czerwca 2019 r. i powinien spełnić świadczenie w terminie nawet bez wezwania powoda.

Na koszty procesu poniesione przez powoda złożyły się: kwota 4.487 zł opłaty od pozwu oraz kwota 5.400 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika, i 17 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, łącznie 9.904 zł. Koszty procesu poniesione przez pozwanego objęły wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego w kwocie 5.400 zł i 17 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, łącznie 5.417 zł. Pozwany powinien zwrócić powodowi 7.923,20 zł (80% kwoty 9.904 zł). Powód powinien zwrócić pozwanemu 1.803,40 zł (20% kwoty 5.417 zł).

Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika powoda ustalono w stawce minimalnej na podstawie § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. poz. 1800 ze zm.). Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika pozwanego ustalono w stawce minimalnej na podstawie § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 265 ze zm.).

Wyrokowi w pkt 1 w części zasądzonej należność główną 8.000(...) oraz w pkt 3 części zasądzonej koszty procesu w kwocie 3.419,90 zł, w związku uznaniem roszczenia, nadano rygor natychmiastowej wykonalności na podstawie art. 333 § 1 pkt 2 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany, który zaskarżył go w części, tj. pkt. uwzględniający powództwo ponad kwotę 10.400EUR wraz z ustawowymi odsetkami z opóźnienie liczonymi ponad te kwotę od dnia 4.06.2019r do dnia zapłaty oraz pkt.3 wyroku.

Apelujący zarzucił:

1. naruszenie prawa procesowego, tj. :

- art. 233par.1 kpc polegający na dowolnej, a nie swobodnej ocenie zgromadzonego materiału dowodowego, prowadzący do uznania, że strony w terminach 3.06. 2018r i ok. 18-19.11.2018r zawarły dwie umowy pożyczki na kwotę po 20.000 (...) każda, zastrzegając jednocześnie wynagrodzenie dla powoda w formie umownych odsetek kapitałowych w wysokości 2% miesięcznie od pożyczonych kwot;

- art. 233par.1 kpc w zw. z art. 235²par.1 pkt.3 kpc w zw. z art. 227kpc , polegające na dopuszczeniu i przeprowadzeniu dowodu z zeznań świadka A. G. oraz dowolnej ocenie jego zeznań;

-art. 100kpc i art. 101kpc poprzez ich stosunkowe rozdzielenie i niezastosowanie art. 101kpc podczas gdy pozwany nie wzywany przez powoda do polubownego załatwienia sporu przy pierwszej czynności uznał w części powództwo;

-błąd w ustaleniach faktycznych mający znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a polegający na przyjęciu, że strony zawarły dwie umowy pożyczki na cele związane z rozwinięciem prowadzonej przez pozwanego działalności, podczas gdy z niekwestionowanego materiału dowodowego wynika, że strony zawarły wyłącznie jedną umowę pożyczki w dniu 3.06.2018r na cele związane z budową domu pozwanego;

2. naruszenie prawa materialnego, tj. :

- art. 720 par.2 kc w zw. z art. 74 kc poprzez ich niewłaściwe zastosowanie;

zawierając dwie umowy pożyczki po 20.000 euro każda ustaliły wynagrodzenie dla powoda w postaci umownych odsetek kapitałowych w wysokości 2% ;

-art. 65 par.1 i 2 kc poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i dokonanie wadliwej wykładni pisemnego oświadczenia woli pozwanego z dnia 3.06.2018r oraz zgodnego zamiaru stron i celu umowy.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa ponad kwotę 10.400 (...) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od 4.06.2019r do dnia zapłaty oraz obciążenie powoda kosztami procesu za obie instancje.

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie na swoją rzecz od pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje :

Apelacja pozwanego w całości zasługiwała na uwzględnienie.

Zasadny okazał się przede wszystkim zarzut błędnych ustaleń faktycznych jakoby strony zawarły dwie umowy pożyczki w kwotach po 20.000Euro każda z wynagrodzeniem dla powoda w formie odsetek kapitałowych w wysokości 2% miesięcznie od pożyczonych kwot, płatnych raz na kwartał w łącznej kwocie 2.400Euro. Bezsprzeczne między stronami było wyłącznie to, że zawarły ustną umowę pożyczki w dniu 3.06. 2018r , na potwierdzenie której pozwany podpisał własnoręczne oświadczenie , w którym wskazał kwotę pożyczki oraz termin jej zwrotu. Żadnych innych ustaleń , a w szczególności co do tego, że pożyczka ma charakter odpłatny, między stronami nie było. Istotnym jest również , że nie było żadnych świadków przy zawieraniu tej umowy pomiędzy stronami. Całkowicie dowolnym i nie znajdującym potwierdzenia w materiale dowodowym zaoferowanym przez powoda jest ustalenie sądu I instancji, że strony umówiły się także co do wysokości i terminów płatności odsetek kapitałowych od pożyczonej kwoty. Nie zasługiwało na akceptację stanowisko sądu I instancji , który uznał za wiarygodne twierdzenia powoda, iż ze względu na zażyłe stosunki między stronami nie domagał się złożenia przez pozwanego stosownego oświadczenia co do odpłatności umowy, przyjmując jednocześnie jego pisemne potwierdzenie faktu udzielenia pożyczki. Powód w tym zakresie nie przedstawił logicznego i przekonującego wyjaśnienia. Racjonalnym natomiast jest przyjęcie, że gdyby pozwany umówił się z powodem na wynagrodzenie z tytułu udzielonej pożyczki , tym bardziej w wysokości 2/% miesięcznie , to znalazłoby to swój wyraz w treści oświadczenia na piśmie, które pozwany sam sporządził. Wobec braku stosownego zapisu, przyjmując należało, że zawarta przez strony umowa miała charakter nieodpłatny. Podobnie – sprzeczne z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego jest ustalenie sądu, że powód udzielił pozwanemu drugiej pożyczki, której daty udzielenia nawet nie potrafił skonkretyzować , podając , że było to 18 lub 19 listopada 2018r , a więc jeszcze przed upływem terminu spłaty pożyczki z 3.06.2018r i nie domagał się , podobnie jak w przypadku tej wcześniejszej choćby takiego samego pokwitowania odbioru pożyczonej kwoty. W tej sytuacji , czynienie zarzutu pozwanemu , że nie domagał się pokwitowań wpłacanych kwot, przy zwolnieniu powoda z obowiązku wykazania faktu udzielenia drugiej pożyczki jest pozbawione logicznego uzasadnienia. Odwoływanie się do zeznań świadka A. G. (1) w zakresie ustalenia faktu zawarcia drugiej umowy pożyczki stanowi oczywiście naruszenie art. 233 par.1 kpc, albowiem w sytuacji gdy niekwestionowanym jest, że nie było żadnych świadków uczestniczących w tej czynności , odwoływanie się do mało precyzyjnych zeznań tego świadka, który informacje czerpał wyłącznie z rozmów z powodem jest oczywiście nieuzasadnione. Całkowicie nieistotne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy są ustalenia dotyczące celu zaciąganej przez pozwanego pożyczki. Istotnym jest to, że pozwany niewątpliwie pożyczył od powoda 20.000(...)i zobowiązał się spłacić tę kwotę do 4 czerwca 2019r. Spłat zaś dokonywał ratami, które miały charakter kapitałowy i skutkowały umniejszeniem kwoty pozostającej do spłaty wyłącznie z tytułu zawarcia umowy z dnia 3.06.2018r.. Skoro pozwany bezspornie dokonał łącznych wpłat na kwotę 9.600(...), to nie powinno budzić wątpliwości, że do zapłaty pozostała kwota 10.400 Euro. Dokonane przez Sąd Okręgowy zaliczenie części wpłat na poczet odsetek z tytułu zawarcia obu umów jest całkowicie nieuzasadnione i nie znajduje oparcia w zebranych materiale dowodowym.

Abstrahując już od tego, że brak jest racjonalnych podstaw do uznania ,że wyłącznie na podstawie faktu zakupu przez powoda w listopadzie 2018r waluty (...)w kwocie 17.568,84, a następnie wypłaty z konta kwoty (...) można dokonać nie budzącego wątpliwości ustalenia , że dowodzi to udzielenia pozwanemu drugiej i to odpłatnej pożyczki w kwocie (...) , to wskazać należy, że powód , zgodnie z zasadą wynikającą z treści art. 6kc przede wszystkim nie przedstawił żadnego potwierdzenia , że jakiegokolwiek środki przekazał w tym okresie pozwanemu, a tym bardziej, że stanowiły one kolejną odpłatną pożyczkę. Twierdzenia powoda w tym zakresie są całkowicie gołosłowne, zwłaszcza , że nie przedstawił żadnej przekonującej argumentacji z jakich przyczyn zaniechał pobrania od pozwanego oświadczenia o przekazaniu określonej kwoty, tak jak miało to miejsce w czerwcu 2018r. Dodatkowo wskazać należy, że głównie dla celów dowodowych , powód dokonując aktu należytej staranności powinien sporządzić umowę na piśmie, a przynajmniej uzyskać pokwitowanie odbioru kolejnej kwoty, którego to obowiązku z przyczyn bliżej nieokreślonych dopełnił jednak w czerwcu 2018r. Ponadto wskazać należy, że jak trafnie wskazał pozwany w apelacji, powołując się na utrwalone poglądy judykatury – odsetki kapitałowe winny wynikać z treści czynności prawnej, czyli z umowy pożyczki, a takiego zapisu w oświadczeniu powoda nie ma . Trafny zatem okazał się zarzut , podniesiony w apelacji pozwanego , naruszenia art. 65 par.1 i 2 kc dotyczący błędnej interpretacji pisemnego oświadczenia pozwanego z dnia 3.06.2018r

jak i zamiaru stron oraz celu umowy pożyczki, co doprowadziło w konsekwencji do błędnych ustaleń faktycznych i wydania błędnego orzeczenia.

Z uwagi na powyższe i uznając w całości zasadność podniesionych w apelacji zarzutów, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 par.1 kpc zmienił zaskarżony wyrok , obniżając zasądzoną kwotę do (...)mając na uwadze to, iż bezspornym było, iż pozwany zwrócił do tej pory powodowi 9.600Euro, a kwota udzielonej pożyczki wynosiła (...)

Konsekwencją zmiany rozstrzygnięcia w przedmiocie należnej powodowi kwoty była również zmiana orzeczenia w przedmiocie obowiązku ponoszenia przez strony kosztów procesu. Z uwagi na brak podstaw prawnych do nadania wyrokowi w części zasądzającej koszty procesu rygoru natychmiastowej wykonalności , Sąd Apelacyjny uchylił orzeczenie w tym zakresie z uwagi na jego oczywistą bezzasadność.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 par.1 i 3 kpc w zw. z art. 108 par.1 kpc obciążając nimi w całości powoda jako stronę przegrywającą.

Małgorzata Kaźmierczak Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga Jacek Nowicki